

*Algimantas Česnulevičius,
Vilniaus universitetas*

**IGNOTO DOMEIKOS
220-OSIOMS
GIMIMO METINĖMS
SKIRTA MOKSLINĖ
KONFERENCIJA**

Ignatas Domeika. Knygos „Ignatas Domeika: geologas, mineralogas, kalnų inžinierius“ (Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2017, 726 p.) viršelio (autorė Miglė Datkūnaitė) nuotr.

Ignatas Domeika. Cover photo of the book "Ignatas Domeika: geologist, mineralogist, mountain engineer"

2022-ieji pasižymėjo renginių, skirtų Lietuvos geologijai, gausa. Tarp jų paminėtini du, vykę Vilniaus universiteto (VU) Geomokslų institute: Lietuvos hidrogeologijos mokyklos pradininko, docento dr. Leono Petruolio 110-ųjų gimimo metų ir pasaulinio garso geologo, mineralogo, kalnų inžinieriaus ir geochemiko Ignato Domeikos 220 metų sukakties paminėjimas. Apie pirmąjį parašys kiti autoriai, o šia-

Konferencijos pranešėjai – prof. habil. dr. A. Česnulevičius ir akad. prof. habil. dr. A. Grigelis. V. Valuckienės nuotraukos

Speakers of the Conference – Prof. Habil. Dr. A. Česnulevičius and Acad. Prof. Habil. Dr. A. Grigelis

me straipsnyje – keletas minčių iš I. Domeikos jubiliejui skirtos tarptautinės mokslinės konferencijos „Ignatas Domeika ir intelektualinė Vilniaus aplinka XIX amžiaus pradžioje“, kuri vyko 2022 m. spalio 20 d. Ją organizavo Tarptautinės geologijos mokslų istorijos komisijos (INHIGEO) Lietuvos sekcija, VU Geomokslų institutas, Lietuvos mokslų akademijos (LMA) Biologijos, medicinos ir geomokslų skyrius, Lietuvos Ignato Domeikos draugija ir Lietuvos mokslo istorikų ir filosofų bendrija. Renginį kuravo VU vicerektorė prof. dr. Edita Sužiedalienė, VU Chemijos ir geomokslų fakulteto dekanas akad. prof. habil. dr. Aivaras Kareiva, VU Geomokslų instituto direktorius prof. dr. Petras Šinkūnas, LMA viceprezidentas akad. prof. habil. dr. Zenonas Dabkevičius, Lietuvos mokslo istorikų ir filosofų bendrijos pirmininkas dr. Ramūnas Kondratas ir LMA Vrublevskių bibliotekos Mokslo informacijos skyriaus vadovė dr. Birutė Railienė.

I. Domeika – VU ir Kalnakasybos akademijos Paryžiuje absolventas, aktyvus VU filomatų draugijos narys, 1831 m. sukilimo Lietuvoje ir Lenkijoje dalyvis, iškilus mokslininkas, pasaulinio garso geologas, mineralogas, etnologas, La Serenos (Čilė) Aukštosios kalnakasybos mokyklos ir Santjago (Čilė) universiteto profesorius bei rektorius (1867–1883 m.). Gyvendamas Čilėje jis surengė keletą geologinių ekspedicijų į Andų kalnus ir Atakamos dykumą,

visapusiškai tyrė Čilės geologinę sandarą, naujingųjų iškasenų telkinius, surado naujų mineralų. Jis surinko dideles uolienuų ir mineralų (4 000 pavyzdžių padovanojo Čilės universitetui) bei fosilijų kolekcijas. I. Domeika sudarė pirmąjį Čilės geologinį žemėlapi, o Araukanijoje (pietinė Čilė) vykdė geografinius (meteorologinius) bei etnografinius tyrimus, kurių pagrindu vėliau išleido knygą „Araukanija ir jos gyventojai“. Remdamasis savo geologiniais tyrimais mokslininkas išvelgė Žemės plutos tektoninių plokščių judėjimo požymius, o tuo metu geologijos moksle tai buvo naujas progresyvus požiūris. Iš viso I. Domeika paskelbė daugiau kaip 560 publikacijų ispanų, prancūzų, lenkų ir vokiečių kalbomis.

Pasaulinio garso mokslininko I. Domeikos kūrybinis kelias prasidėjo VU, kur jo asmenybės formavimuisi didelės įtakos turėjo dėstytojai, studijų kolegos, bendraminčiai iš filomatų draugijos ir visa tuometinė intelektualinė Vilniaus miesto aplinka. Didelį poveikį jo pasauližiūrai darė Janas Sniadeckis, Joachimas Lelevelis, o profesinius įgūdžius ugdė Zacharijus Nemčevskis, Juozapas Tvardovskis, Andrius Sniadeckis, Stanislovas Bonifacas Jundzilas, Ignotas Hrodeckis, Antanas Virvičius. Glaudūs emociniai ir idėjiniai saitai jį siejo su Adomu Mickevičiumi, Juozapu Ježovskiu, Juzefu Kovalevskiu, Anupru Petraš-

kevičiumi, Tomu Zanu. Visos paminėtos ir nepaminėtos asmenybės formavo tuometinio Vilniaus visuomenės pažiūras, skatino kūrybiškumą, ugdė patriotiškumą.

Šiai intelektualinei Vilniaus aplinkai, kurioje brendo mokslininkas I. Domeika, ir buvo skirta tarptautinė konferencija. Joje perskaityta ir pristatyta daugiau kaip dvidešimt pranešimų. Apie VU „mineraloginę“ profesūrą ir I. Domeikos epistolinį ir memuarinį palikimą kalbėjo akad. prof. habil. dr. Algimantas Grigelis ir dr. Živilė Gelumbauskaitė, o I. Domeikos matematikos studijas VU (1816–1822 m.) pristatė doc. dr. Juozas Banionis. Dr. Eugenija Rudnickaitė supažindino su I. Domeikos veikla VU filomatų ir filaretų draugijose, o akad. prof. habil. dr. Vincas Būda priminė apie zoologo ir ornitologo grafo Konstantino Tyzenhauzo mokslinius pasiekimus Vilniuje ir egzilyje. Iš klausėme labai įdomų dr. Silvos Žilinskaitės pranešimą apie I. Domeikos ir gamtininko profesoriaus S. B. Jundzilo bendradarbiavimą, o prof. habil. dr. Algimantas Česnulevičius pristatė 1831 m. sukilimo I. Domeikos bendražygio J. Lelevelio Sarmatijos istorinės raidos kartografinės raiškos tyrimus.

Konferencijos stendinių pranešimų sesijoje dalyvavo didelis būrys tyrėjų iš Lietuvos,

Konferencijos dalyviai
Participants of the Conference

Lenkijos ir Portugalijos. Didžioji jų dalis buvo skirta tradicinėms geologinėms ir geomorfologinėms temoms, kurios glaudžiai siejasi su I. Domeikos vykdytais tyrimais. Tai Simonos Rinkevičiūtės, dr. Darjos Dankinos, Bruno Camilo Silvos, dr. Annos Cichon-Pupienis, dr. Jurgos Lazauskienės, dr. Sigito Radzevičiaus, prof. dr. Pranciškaus Čechovskio (Franciszek Czechowski), Pavelo Račinskio (Pawel Raczynski), Liudo Daumanto, dr. Andrejaus Spiridonovo, dr. Lauro Balakausko, dr. E. Rudnickaitės, prof. dr. P. Šinkūno, Miglės Paškevičiūtės, Nikitos Dobrotino, dr. Dalios Kisielienės, Tomo Aiduko, Eglės Šinkūnės, Mindaugo Kazbario ir Neringos Mačiulevičiūtės-Turlienės kolektyviniai pranešimai. Juose nagrinėti jūrinės faunos sedimentacijos rodikliai ir jų taikymas biostratigrafijoje, pateiktos giluminių sluoksnių sedimentacinės aplinkos rekonstrukcijos ir geocheminės būklės vertinimas, nagrinėti limnoglacialiniai ir fluvioglacialiniai sedimentaciniai procesai Rytų ir Pietryčių Lietuvoje, apžvelgta istorinė metodologinė eolodinaminių procesų tyrimo

raida bei analizuota paleogeografinės aplinkos įtaka priešistorinių gyvenviečių regioninei sklaidai. Prof. habil. dr. A. Česnulevičius, remdamasis senaisiais kartografiniais kūrinių, identifiko ir kartografavo I. Domeikos 1816–1824 m. Vilniuje gyventas vietas. Originalūs Chemijos instituto magistrantų Agnės Kizalaitės, Dianos Griesiūtės, Dovydo Karoblio ir Rūtos Raišeliienės atliekami tyrimai, pratęsiantys I. Domeikos plėtotą metalų chemijai skirtą kryptį.

Iškilaus mūsų tėvynainio I. Domeikos mokslinis palikimas ir inovatyvios idėjos traukia tyrėjus vėl ir vėl į juos atsigręžti. Tad, matyt, ir ateityje dar ne kartą susitiksime panašiose konferencijose, o 2027-aisiais į Vilnių sukviesime tyrėjus iš įvairių pasaulio šalių paminėti mokslininko 225-ojo jubiliejaus. Na, o ši nemažai susidomėjimo susilaukusi konferencija – jau istorija. Visa informacija apie ją pateikta INHIGEO interneto svetainėje, o pranešimai išleisti atskiru leidiniu, kurį galima rasti internete adresu https://www.chgf.vu.lt/files/doc/pdf/i_domeikos_konferencijos_pranesimai.pdf.

Dalyviams susipažinti pateikiami stendiniai pranešimai
Preparing for poster presentations